

Intervenir en els territoris humanitzats

Sebastià Verd

Cristòfol Huguet és el director general d'Ordenació del Territori i, per tant, un dels màxims responsables, a les ordres directes del conseller, d'enllestir les esperades Directrius Territorials del Govern balear. És menorquí i abans, en el Consell Insular de Menorca, també va ser responsable d'aquestes qüestions. Forma part d'una generació de polítics del PP que aspira a modernitzar el partit no tant, pot ser, per discrepàncies ideològiques com per la necessitat de dissenyar una nova estratègia i adaptar la política, en aquest cas la política urbanística, als nous temps.

Com a responsable de l'ordenació territorial és evident que no es pot abstenir del debat territorial que viuen les Illes, així com tampoc no pot ignorar picabaralles entre partits. No obstant això, per imperatiu d'aquesta entrevista, intenta no entrar en la dialèctica partidista i sí, en canvi, en els criteris que maneja l'actual Govern per dur endavant la seva funció. En el seu despatx hi penja un mosaic fotogràfic que és herència del seu antecessor: un recull d'imatges en blanc i negre d'unes Balears que ja no tornaran. El problema, ens diu, és intervenir en un territori humanitzat: "Hi pot haver espais totalment protegits, però sempre n'hi haurà d'altres on la presència humana serà constant, ja que el nostre és un territori humanitzat per complet i la protecció no es pot limitar només als primers, aquest és el problema".

- Vostè és el director general d'Ordenació del Territori. Com es contempla la biodiversitat des de l'ordenament territorial? Quina relació s'estableix?

- Hi ha una clara relació. Això és indubtable. Si biodiversitat és l'equilibri entre les espècies, és clar que l'home hi té una clara influència, sobretot en aquells espais que, per dir-ho de qualque manera, humanitza. I aquest és un procés que pot afectar molt negativament la biodiversitat, però també si l'home és racional en el seu comportament pot contribuir a mantenir-la. Per això, un dels elements bàsics de l'estructura del nostre model territorial, a través de les Directrius, serà crear una xarxa emparada tant per la Llei d'espais naturals com per les normatives de protecció de flora i fauna, perquè els espais protegits no siguin discontinus en el territori, sinó que estiguin connectats

entre si, la qual cosa, sens dubte, afavorirà la conservació de la biodiversitat.

- Bé, de les Directrius Territorials en volia parlar, però més endavant. De moment em conformava amb una resposta tal volta més filosòfica. Vostè diu que l'home pot ser un conservador de la biodiversitat, però també un depredador... què predomina?, quina de les dues facetes és més exacta?

- Vegem... d'entrada pens que s'ha de dir que no es pot desqualificar globalment l'home, com tampoc no el podem sacralitzar... En els homes es donen els dos comportaments, els bons i els dolents. Per tant jo no diria que l'home, o els homes, són depredadors o conservadors, sinó que hi ha accions que són tal o qual cosa. En definiti-

va, el que importa és la consciència i la responsabilitat que té cada persona respecte a la naturalesa. Si quan feim una activitat com pescar, caçar, construir, dur una activitat productiva... o practicar un esport, som conscients que afectam la naturalesa i si a causa d'això prenem qualche decisió per minimitzar els impactes, si actuam d'aquesta manera, li assegurem que tenim futur, si més no dins la cadena tròfica d'aquest espai que habitam i que compartim amb la resta d'espècies vives. Cada vegada som més els que compartim la idea que la conservació del medi natural ha de ser present en tots els nostres actes i comportaments. I per això vull ser optimista, encara que també és veritat que cada vegada som més individus sobre la Terra i que aquest fet no ajuda la biodiversitat. Com més habitants hi hagi, més pressió hi haurà sobre els recursos naturals. De manera que l'única solució és la responsabilitat.

UNA SOCIETAT RESPONSABLE

- En aquest sentit, com definiria la societat balear?, creu que és responsable?

- És cert que la biodiversitat ha disminuït a les nostres illes i que s'ha fet un consum abusiu de determinats recursos naturals, però estic convençut que aquesta és una societat culta i responsable.

Hi ha una cosa molt positiva i és que, segurament, un percentatge altíssim de persones són a favor d'una reflexió que dugui a un canvi de model

No és una societat primitiva que menysprea allò que ha de menester per viure, sinó tot el contrari. Li posaré un exemple: les persones majors de cinquanta anys mantenen un paper, una cultura, respecte a la importància que té estalviar aigua. Encara que tenen aigua corrent a ca seva l'estalvien, com també estalvien energia. I entre els joves, també cal constatar una major preocupació per l'entorn, segurament d'una manera més directa. Per tant, entenc que no es fa una depredació pel simple gust de depredar, la qual cosa seria absurda en aquestes circumstàncies. El que passa és que som molts d'individus i, per tant, la pressió sobre la naturalesa és inevitable, i per això moltes espècies s'han vist afectades. Però jo som optimista. Veig que hi ha inquietuds per crear, per exemple, reserves marines, que hi ha acords per establir períodes de veda tant de caça com de pesca. L'home, en si, no és depredador, encara que, efectivament, sempre n'hi ha que ho són i que, com que se signifiquen més, són els que criden l'atenció. En qualsevol cas són comportaments que no es corresponen amb els de la majoria de la població.

- Per ésser més concret: l'urbanitzador és un depredador?

- No, de cap manera. L'urbanitzador ha tengut mala pressa. És cert que la seva activitat econòmica, i la renda que en treu, és a costa d'un recurs natural per a nosaltres escàs com és el territori. Però a les Illes Balears sense la figura de l'urbanitzador segurament molts de nosaltres hauríem emigrat o difícilment hauríem subsistit amb la qualitat i nivell de vida dels quals gaudim, és a dir, amb els serveis educatius i sanitaris que tenim, així com de tots aquells equipaments culturals i socials que hi ha al nostre abast. L'esforç econòmic suposa una pressió sobre el medi natural. A mesura que milloram, exigim més es-

forç i per tant reduïm els recursos, però és ben cert que això també comporta tota una sèrie d'avantatges, que convé mesurar per trobar l'equilibri. Si som capaços de controlar l'esforç de la producció i, per tant, incorporam innovació tecnològica al manteniment i conservació dels recursos segurament..., segurament, tenim un futur molt bo, molt avantatjós, molt competitiu respecte a molts altres territoris. I una part important d'això, no ho podem oblidar, és en mans dels empresaris promotors.

CAP A UN CANVI DE MODEL

- Però aquest voler controlar el creixement implica un canvi de model, no és veritat?

- Sí, és ben cert. Si ho miram des del punt de vista de com s'ha produït l'oferta i la demanda, és cert que el nostre model no s'ha basat tant en una demanda cap a les Illes, sinó en una oferta creada des de les Illes, la qual cosa ens ha dut els turistes, els compradors, etc. En canvi, ara, ja no necessitam incrementar constantment l'oferta per créixer, sinó que amb el coneixement de la demanda que ens desitja, que vol venir aquí, podem proposar una oferta del nostre producte d'acord amb allò que realment ens interessa a nosaltres, que és créixer qualitativament, és a dir, que només venguin aquells segments de turistes o de residents que ens convinguin, que, en definitiva, ens interressin per equilibrar l'economia i el medi ambient.

- Creu vostè que hi ha una consciència real de la necessitat d'aquest canvi?

- Hi ha una cosa molt positiva i és que, segurament, un percentatge altíssim de les persones que mostren inquietud per aquesta qüestió són a favor d'una reflexió que dugui a un canvi de model. Hi ha un consens social que hem de saber aprofitar. Però també hi ha aspectes negatius, entre els quals el que més, sens dubte, és que en lloc de la reflexió sembla imposar-se la confrontació partidista entre grups que aspiren a mantenir el poder o a governar. Una disputa que emboira el debat i que genera una carrera absurda, un flux d'informació demagògica, o innecessària, que pertorba la possibilitat de crear en aquest moment la reflexió de la qual li parl, per tal d'arribar a acords socials sobre el nou ritme de desenvolupament, sobre el nou model. Si fóssim capaços de superar el renou de la confrontació actual, és a dir, les baralles sobre moratòries i desqualificacions urbanístiques i si, per contra, fóssim capaços de donar l'empenta definitiva a les Directrius, li puc assegurar que el canvi de model estaria garantit. Al cap i a la fi del que es tracta és d'estructurar una regla perquè els ajuntaments revisin, tots, els criteris territorials i desenvolupin un urbanisme molt més racional i, per tant, molt més compartit i menys individualitzat. Si això no és possible i només ens quedam amb les bregues, cregui'm si li dic que s'haurà perdut una gran oportunitat, cosa que ens situaria davant un futur tan incert com perillós, un futur de desenvolupament insostenible.

- Però el Govern, que diu que vol controlar el creixement no atura les urbanitzacions amb pla parcial i això fa que s'incrementi el sostre possible de població amb xifres alarmants. És conscient d'aquesta aparent contradicció entre voler ordenar i, en canvi, deixar fer?

- No, miri, això no és així. El Govern no ha d'aturar urba-

nitzacions sinó planificar el territori. Allò que pretén fer el Consell de Mallorca d'una manera que al meu entendre és sectària no és una moratòria sinó una revisió a través de la suspensió dels planejaments. En canvi el Govern sí que ha proposat una moratòria, és a dir, obrir un període de transició on determinats expedients, aquells que de qualque manera encara no han generat drets, quedin a l'espera de l'ordenació territorial que es farà mitjançant les Directrius i després que els ajuntaments hi hagin adequat els plans municipals. Això i no altra cosa és el que volem: dotar la societat d'uns instruments de coherència i de cohesió, perquè sense sortir del marc de les Directrius, els ajuntaments puguin decidir quin ha de ser el futur dels municipis. El que no es pot fer, com pretén el Consell, és suplantar la capacitat municipal per fer el seu propi model. D'aquesta manera es produeix una evident injustícia, perquè, llavors... per què aquest pla sí i aquest altre no? o, per què aquest ajuntament sí i no el de més allà? En canvi, si la decisió es deixa en mans dels ajuntaments no només s'ajusta més a dret sinó que, endemés, no trastoca la finalitat que tots desitjam, que és ajustar el creixement a les necessitats reals. Però encara hi ha una qüestió més. Als consells se'ls ha transferit l'urbanisme, és a dir, la gestió, que és una competència que en el seu primer nivell és, sobretot, municipal. En qualsevol cas, jo entenc que l'ordenació del territori, que és planificació, és competència del Govern, que ret comptes davant del Parlament. I em sembla molt bé. Ha de ser així per una senzilla raó, perquè el Govern no en serà el gestor. Planificarà però no gestionarà. En definitiva, per contestar la seva pregunta de si el Govern deixarà o no urbanitzar... el Govern no pot obligar a urbanitzar o a no urbanitzar, sinó que la seva funció és planificació i establiment dels criteris que després regiran l'urbanisme tant a nivell municipal com als consells en funció de les competències de cada qual. Vull dir amb això que voler identificar el Govern, que és del PP, amb els urbanitzadors i fer un joc de paraules amb els depredadors, no s'ajusta a la realitat, com tampoc no s'ajusta afirmar que ells, perquè són d'esquerres, són els que defensen la preservació. Aquest és un discurs que cada dia s'evidencia més com a fals, perquè allò que dóna garanties jurídiques i d'ordenació ben feta no és tant ser de dretes o d'esquerres sinó que, com s'ha comprovat durant tot el període socialista, allò que importa és ser honest i responsable de tots els actes. I en aquest moment crec que el Govern d'aquestes illes és molt responsable i respectuós amb el futur que demanden els ciutadans, que és una revisió de l'ordenació territorial, una garantia de protecció dels espais protegits i un ritme de creixement que no depengui de circumstàncies externes sinó de la seva voluntat. Després, els municipis, en funció d'aquestes regles de planificació, diran si volen o no volen créixer.

LES DIRECTRIUS TERRITORIALS

- Sí, però... no és aquesta una confiança excessiva?

- Miri, per exemple, si a determinat municipi hi ha un nombre ics de ciutadans que hi vol viure, si a aquest municipi no hi ha sòl urbà per satisfer el seu desig, allò que passarà és que automàticament es crearà una pressió sobre el sòl rústic. Ens garanteix el fet de desclassificar que l'ordenació serà millor? No és millor un planejament global de tot el municipi, que serveixi de cau per atendre les demandes sense fer malbé el conjunt del territori? És per això que demanen un període de reflexió entorn de les Directrius.

- En qualsevol cas el Govern ha exercit molt tard la seva competència en planificació. Les Directrius fa molts d'anys que haurien d'estar fetes.

- Sí, encara que jo no diria que les Directrius arriben tard, per allò de "més vale tarde que nunca", que té molt de veritat. Certament les Directrius s'han torbat d'acord amb el que la llei de 1987 preveia, però és que aquesta previsió s'avançava a unes circumstàncies com les que ens trobam ara i que pot ser llavors no eren tan evidents. Vull dir amb això que si s'haguessin aprovat quan tocava, potser el debat actual no seria tan conflictiu, però també vull dir que les circumstàncies de llavors no eren les mateixes d'ara i que, per tant, no sé si les mesures que podrien haver-se adoptat servirien per a aquests moments. En aquest sentit no podem oblidar que les estratègies de planificació sempre tenen un component exterior que les afecta i que no depenen de la voluntat dels que volem imposar tal o qual decisió. En resum, admet que vostè té raó quan diu que s'han fet tard, però en qualsevol cas hem de saber aprofitar aquest retard per anar una passa més endavant. Estic convençut que les Directrius que sorgiran ara seran més adequades per tractar les causes dels conflictes i, també, per fer front a les conseqüències negatives de l'actual model de desenvolupament, que no si ja duguessin alguns anys en vigor.

- Quins seran els eixos bàsics de les Directrius? S'han presentat les hipòtesis i se n'ha fet un avanç, però... es pot concretar alguna cosa més? El sostre de població, per exemple.

- Hi feim feina, encara estam analitzant les dades. Existeix una certa literatura acadèmica sobre el sostre de població i sobre la necessitat de començar a regular-lo, també sobre el que és activitat econòmica en relació a un desenvolupament sostenible, però ens manquen experiències perquè puguem tenir un coneixement empíric sobre aquest tema. En aquests moments encara ens trobam en fase de reflexió i d'anàlisi, tot i que molt avançada. En qualsevol cas, és clar que les eines d'actuació es basen en l'ordenació territorial i que les Directrius, com s'ha compromès el Govern, estaran llestes el mes de gener.

MENORCA, RESERVA DE LA BIOSFERA

- Si li sembla podríem concretar en un aspecte que afecta directament el desenvolupament econòmic i la preservació de la biodiversitat. Em refereix, específicament, a la Reserva de la Biosfera de Menorca que vostè, com a menorquí, coneixerà molt bé.

Al cap i a la fi del que es tracta és d'estructurar una regla perquè els ajuntament revisin, tots, els criteris territorials i desenvolupin un urbanisme molt més racional i, per tant, molt més compartit i menys individualitzat

- I tant!, no només la conec sinó que vaig treballar en la declaració, perquè formava part de l'àmbit de la meua competència al Consell Insular...

- La reserva ha estat un èxit o un fracàs?

- Jo no puc parlar ni d'una cosa ni de l'altra. La declaració de Menorca com a Reserva de la Biosfera cercava bàsicament estructurar sobre el territori la

delimitació dels espais on la biodiversitat ha de ser intocable, és a dir, del nucli central de la Reserva, que és el Parc Natural des Grau, així com d'unes zones de transició, que són els espais naturals protegits i, finalment, la resta del territori on l'activitat humana s'ha de fer amb tot respecte per conservar els valors culturals o naturals que facin falta, però amb la seguretat jurídica que els ciutadans no es trobaran amb més dificultats per actuar-hi. La Reserva, en si mateixa, no és més que una conseqüència del comportament de la societat menorquina al llarg de molts d'anys. És en definitiva la culminació d'un procés de conservació que posa de relleu als ciutadans, que són els autèntics agents d'aquest procés, que els factors ambientals, la delimitació dels àmbits d'actuació, s'han de tenir presents a la planificació. I per això, pel que té de presa de consciència, crec que, fins i tot si no hi hagués res més al darrera, la declaració de Reserva ja seria positiva, per la projecció futura d'aquest comportament. I si, endemés, hi ha, com ens agradaria que hi hagués, més investigació científica, més gestió dels espais protegits i millor comportament social en els àmbits de producció, doncs... molt millor. Aquest és el camí. Podem anar endavant, però el fet d'existir la Reserva ens fa impossible anar enrere. Per això, estic convençut que des de la declaració, Menorca, si parlam en termes objectius, no apassionats, encara que ja sé que un ecologista apassionat ens posarà en evidèn-

cia i que trobarà mil i una coses que no van bé, veurem que el comportament dels menorquins respecte a la naturalesa i els recursos naturals ha millorat substancialment. El sector de la bijuteria, per exemple, ha adoptat importants mesures d'estalvi d'aigua i de no contaminació... En la declaració no tot són projectes estrictament mediambientals, sinó comportaments, educació...

- En aquest increment de la consciència mediambiental dels menorquins pot ser que ens haguem de fixar en una qüestió de molta actualitat: el camí de Cavalls.

-Sí, sí... jo vaig participar en l'acord que va prendre el Consell Insular de Menorca el 1994, quan declarà la subsistència del camí de Cavall, en base als informes jurídics existents i que s'havien elaborat per encàrrec particular. Amb posterioritat, però, es va produir una manifestació del Consell Consultiu que ens deia que aquesta era una qüestió que havien d' aclarir els tribunals. A partir d'aquí, per tant, el que s'imposa, ja que les parts afectades no es posen d'acord, és esperar per saber què dirà la Justícia. Només llavors podrem dir si subsisteix o no aquest camí de cavalls que envolta tota l'illa. Però, mentrestant, que podem fer perquè aquesta no sigui una espera que ens deixi a tots insatisfets? Doncs refer allò que ja s'inicià el 1993, quan es varen senyalitzar alguns trams del camí. En aquests moments elaboram uns convenis per ser signats amb els propietaris dels llocs per on passa el camí, de manera que pugui arribar-se a un acord d'ús que en alguns casos coincideixi amb l'antic itinerari i que en altres faci compatible la idea, que és envoltar Menorca, amb les explotacions agrícoles i ramaderes. Pens que seria important arribar a aquest acord, amb independència del que pugui dir la Justícia.

LA SERRA DE TRAMUNTANA, L'ENERGIA, L'AIGUA...

- A mi, particularment, com a mallorquí, m'interessa molt el futur de la serra de Tramuntana.

- Ens interessa a tots. La preocupació mediambiental és un fet que avui compartim tots els illencs, tant si son mallorquins, menorquins, eivissencs o formeterencs. Respecte de la Serra és evident que és el gran espai natural de Mallorca que s'ha de protegir, però que aquesta és una protecció que s'ha de fer sense discriminar els habitants, de manera que aquests disposin de possibilitats de desenvolupament similars a la resta de mallorquins. Pens que s'ha d'establir alguna figura de protecció, però que aquesta no ha de ser necessàriament la de Parc Natural. Hi ha d'haver zones amb el nivell més alt de protecció i d'altres que compatibilitzin la conservació mediambiental amb un desenvolupament econòmic fonamentat, precisament, en la riquesa paisatgística i etnològica d'aquest espai.

- El seu departament és responsable directe de la política energètica. Treballa en un pla... quan el tendrem aprovat i quines seran, finalment, les línies mestres?

- Jo esper que el pla estigui disponible la primavera, que és quan es reunirà a Palma la Cimera Europea d'Energia, amb participació de tots els estats membres, que ha de definir les polítiques energètiques insulars de la Unió. I, per cert, esperam que el pla de les Balears sigui pilot i, per tant, que compti amb tot el suport necessari per dur-

se a terme. Un pla que pretén capgirar la visió que actualment tenim sobre el tema. Fins ara sempre havíem parlat de planificació en funció del consum i sense analitzar la composició de la demanda. Així, primer de tot, hem d'analitzar el tipus de demanda que tenim, què hem de mestrestar?, què consumim?, com creixem? Per després estudiar com hem d'atendre aquesta demanda o si hem de canviar els usos. Primer de tot ens hem de demanar si consumim bé. Nosaltres, en aquests moments, necessitam consumir tot el que consumim?, som consumidors eficients o podem davallar la factura de la demanda? La resposta és òbvia: podem millorar. Per tant la planificació aborda en primer lloc anar cap a un consum eficient, és a dir, a consumir allò que sigui estrictament necessari. I en segon lloc, hem de saber quins recursos autòctons tenim per poder cobrir la demanda realment necessària.

- Quins són aquests recursos?

- Doncs la resposta és senzilla: tenim sol, perquè aigua que corri per poder generar energia no n'hi ha, com tampoc no hi ha prou vent. Doncs, hem d'aprofitar al màxim els recursos existent...

- El sol?

- Home!, sense exagerar. El sol ens pot ajudar, però no és una solució per a tots els problemes energètics que tenim. Amb el sol podem fer dues coses: tèrmica solar, és a dir, escalfar aigua o fotovoltaica que, dissortadament, encara és una tecnologia cara. Ja hi ha instal·lacions fotovoltaïques que es poden connectar a la xarxa, però encara no són econòmicament rendibles. En qualsevol cas, el que pretenem fer és arribar amb energia solar al màxim que ens sigui possible. No plantejam de cap manera sembrar les Illes de plaques solars, però sí les teulades, sobretot les teulades dels hotels. Fins on siguem capaços... I amb això, per mala sort, ja hem acabat amb tots els recursos autòctons. La resta ens haurà d'arribar de fora. Encara que, per ser exactes, caldria parlar d'un altre recurs autòcton, que és la biomassa. Podem agafar tot allò que haguem de dur a un abocador i ho podem cremar, amb la qual cosa no contaminam i fabricam electricitat. En aquest moment, se sàpiga o no, es fabrica a Son Reus el 4% de la demanda de tot el sistema elèctric Mallorca-Menorca. Per tant, si incrementam aquest tipus de producció energètica a partir de tot allò que no pugui ser reaprofitat... biomassa, residus... segurament podem arribar a un 9% o a un 10% del consum. No podem deixar de banda aquesta possibilitat i, per tant, l'hem de tenir en compte en el pla energètic, com també hem de pensar en el carbó, encara que sigui com a reserva, no fos que qualche dia ens falti el subministrament extern. Si això passàs, com a mínim tendríem aquest recurs.

- Pensa vostè que pot arribar aquest dia?

- No, no ho pens, però ens serveix com a hipòtesi de treball per adaptar els nostres hàbits a un consum eficient, per no tудар els recursos. I en aquest sentit vull subratllar que no tota l'energia que consumim és en forma d'electricitat. De fet el gran consumidor d'energia és el transport i, en aquest sentit, hem de potenciar i racionalitzar el transport públic per reduir l'ús i abús del transport privat, de

manera que no només minvem el consum energètic, sinó que també posem el nostre gra d'arena per combatre l'efecte hivernacle que posa en perill la salut de tot el planeta. Si tot el món disposàs del nostre parc automobilístic per càpita, la Terra seria inhabitable. Per això li parl de ser més eficients en el consum com, també, d'utilitzar fonts d'energia menys contaminants, com pot ser el gas en lloc dels derivats del petroli. En definitiva, hem d'estalviar i racionalitzar l'ús, la qual cosa també inclou la cogeneració, per reduir la demanda, i, sobretot, ser molt imaginatius.

- I l'aigua? Enguany ha plogut molt poc, però malgrat això, diuen que ja no és cap problema.

- Pot ser que no ho sigui. De fet, amb les noves infraestructures, inclosa la dessaladora que es construeix a través del conveni amb l'Administració central, es garanteix un balanç hídric favorable. Però que això sigui així, no ens ha d'enganar. És cert que la tècnica ens garanteix que els recursos naturals no estan en perill i no ens hem d'empeguer de reconèixer aquest fet. Els problemes hídrics vénen d'enfora i, de fet, havíem arribat a una situació insostenible. Per tant els havíem de donar una solució, però no per això hem de tудар l'aigua, sinó que tot el contrari, hem de conservar intacta la cultura de l'estalvi que tenien els nostres avantpassats. El fet que tenguem garantida aigua en quantitat i qualitat no ens allibera de ser responsables.